

ГОМЕЛЬСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИМЕНИ Ф.СКОРИНЫ

СТУДЕНЧЕСКАЯ ГАЗЕТА КАФЕДРЫ ЗООЛОГИИ, ФИЗИОЛОГИИ И
ГЕНЕТИКИ

ОРНИТОЛОГ

№13, июнь 2020

«Боги дали нам птиц,
чтобы мы видели,
что такое красота....»
Конфуций

Крылья, ноги, главное – голос!

В Беларуси прошла первая Школа бёрдвотчера «Голоса птиц»: 40 слушателей научились различать более 70 видов птиц по их характерным песням. Курс организовал Водно-болотный центр АПБ.

Па слядах вяртлявай чаротаўкі: маленькія дата-лагеры раскрываюць таямніцу месцаў зімоўкі і адпачынку

Вяртлявая чаротаўка – адзін з нешматлікіх эндэмікаў сярод птушак, якія гняздуюць у Еўропе. Гэта значыць, яна размнажаецца толькі на вельмі абмежаванай тэрыторыі Цэнтральнай Еўропы: у трохкутніку паміж Куршскім залівам на поўначы, дэльтай ракі Одэр на захадзе і цэнтральнай Украінай на ўсходзе.

За мінулыя 20 гадоў знікла апошняя папуляцыя ў Расіі, Латвіі, Венгрыі, а з 2015 году і ў Германіі. Яшчэ 100 гадоў таму вяртлявая чаротаўка была тыповай птушкай у Германіі і гнездавала на нізінных балотах на поўначы краіны, такіх як Дзюмер, у Хафельландзе і на Пене ў Пярэдняй Памераніі. Асушэнне і культывацыя балотаў, а таксама эксплуатацыя злёгка асушаных балотаў прывялі да таго, што «вяртляўка» апынулася ў Чырвоным спісе Міжнароднага саюза аховы прыроды. Цяпер гэты еўрапейскі від пеўчых птушак знаходзіцца пад найбольшай пагрозай знікнення. З гэтае прычыны з 1990-х гадоў вядуцца шматлікія праекты, якія сярод іншага фінасаваліся і праграмай ЕС «LIFE» У Польшчы, Беларусі, Літве цалкам спынілася руйнаванне вялікіх адкрытых асаковых балотаў, а ва Украіне значна запаволілася. Гэта дапамагло папуляцыям ва ўсходняй Польшчы і Літве значна аднавіцца, а ў Беларусі стабілізавацца. Таксама ёсць надзея, што і ва Украіне палепшыцца сітуацыя дзякуючы польска-ўкраінска-нямецкаму праекту EU-Life.

На адноўленай тэрыторыі размнажэння чаротавак у літоўскім запаведніку «Жувінтас» упершыню ў 2018 і 2019 гадах адбыліся так званыя транслакацыі: 50 птушанят ва ўзросце аднаго тыдня прывезлі туды з поўдня Беларусі, выгадавалі і выпусцілі – з амаль неверагодным поспехам: у гэтай першай спробе 49 птушанят з 50 перажылі перамяшчэнне і выпуск на волю і сталі самастойнымі. Траціна з іх вярнулася туды на наступны год і пачала размнажацца. У 2019 годзе ўсе 50 птушак сталі самастойнымі, і мы з нецярпеннем чакаем сёлетняга сезону размнажэння.

Аднак гэтых паспяховых захадаў па ахове віду ў месцах гнездавання недастаткова, калі не будуць ахоўвацца месцы адпачынку і зімоўкі. Да 2007 году мы хоць і ведалі, што вяртлявая чаротаўка спыняецца ў Францыі, Гішпаніі і Партугаліі і потым ляціць далей у Афрыку, але пра самі месцы зімоўкі было амаль нічога невядома. Чаротаўкі праводзяць тут 6 месяцаў на год — удвая больш, чым у месцах гнездавання!

Толькі ў 2007 годзе падчас адной з экспедыцый AWCT (працоўнай групы па захаванні вяртлявай чаротаўкі Birdlife International) пасля шматгадовага даследавання ўдалося знайсці месцазнаходжанне зімоўкі ў дэлье ракі Сенегал на захадзе Афрыкі. І толькі ў 2011 годзе французы знайшлі месца зімоўкі ў дэлье ракі Нігер у Малі. У наступныя гады дзякуючы кальцаванню і першым геалакатарным даследаванням папуляцый з цэнтральнай Украіны і паўднёвага захаду Беларусі эксперты AWCT высветлілі, што ўсе гэтыя вяртлявыя чаротаўкі зімуюць у Малі. Дэлье ракі Нігер усё больш пагражае небяспека праз рэгуляванне прыліваў вады (плаціны для выпрацоўкі электраэнергіі і арашэння), а таксама праз большую эксплуатацыю ракі. Адна вяртлявая чаротаўка, якая была акальцованая каляровымі кольцамі ў дэлье ракі Сенегал, гнездавала ў наступным годзе ў Бебжанскім нацыянальным парку ва ўсходняй Польшчы. Таму падазравалася, што польскія і літоўскія птушкі зімуюць у Сенегале. Ведаць гэта важна, бо нядаўна за сотні кіламетраў перавезення чаротаўкі былі паселеныя ў Літве і тое ж самае плануецца зрабіць у наступныя гады на ніжнім Одэры ў Нямеччыне і Польшчы.

Таму напрыканцы чэрвеня 2018 году пры падтрымцы NABU (Прыродаахоўны саюз Германіі) адбылася міжнародная экспедыцыя працоўнай групы па захаванні вяртлявай чаротаўкі ў балоты ля возера Сэрвач на поўначы Беларусі і ў Куршскі заліў у Літве. Экспедыцыю ў Беларусі на месцы арганізоўваў Максім Нямчынаў з АПБ, а ўдзельнічалі акрамя яго яшчэ арнітолагі з Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі Дзмітры Жураўлёў і Максім Каласкоў. Мэтай экспедыцыі ў Беларусь і Літву былі 30 геалакатараў, якія трэба было павесіць на гэтых птушак.

Гэтыя малюсенькія дата-лагеры прымацоўваюцца на спіну да 12-грамовых чаротавак. Геалакатар разам з батарэяй і сіліконавымі стужкамі важыць 0,36 г. Дата-лагеры кожную хвіліну вымяраюць інтэнсіўнасць святла і вільготнасць паветра. Захоўваецца максімальнае значэнне за пяць хвілін. На падставе дадзеных аб святле можна разлічыць час і вугал усходу сонца і даўжыню дня. Дзякуючы гэтаму можна атрымаць штодзённыя каардынаты птушкі, быццам бы гэта такі невялічкі тахограф. Праблема і адначасова спартовае выпрабаванне гэтага метаду складаецца ў тым, што праз год трэба зноўку знайсці і злавіць птушак, каб зняць лагеры і атрымаць дадзеныя.

Апошняя такая аперацыя таксама была надзвычай паспяховай: у 2018 годзе геалагера атрымалі 29 самцоў чаротавак з Сэрвача і 31 самец з Куршкага заліва (Alka polder і Tugai). У траўні 2019 году атрымалася злавіць 18 птушак з геалакатарамі і зняць дата-лагеры. Усе 18 логераў захоўвалі каштоўныя дадзеныя амаль на працягу ўсяго года, пакуль не селі маленькія батарэі, то бок да пачатку красавіка, а ў многіх птушак нават да траўня. Вынікі часткова неспадзяваныя і маюць надзвычай важнае значэнне для аховы віду: 15 птушак з 18 зімавалі ў дэлье ракі Нігер у Малі, і толькі адзін «беларус» — у дэлье ракі Сенегал. Адзін «літовец» зімаваў у даліне ракі на поўначы Буркіна-Фасо, і адзін «авантурыст» з Літвы спачатку затрымаўся перад Атласкімі гарамі на паўночным захадзе Афрыкі, а потым перабраўся значна далей на ўсход праз Сахару і зімаваў на поўначы Нігерыі.

Послание Джейн Гудолл ко Всемирному дню стрижей

С прошлого года 7 июня объявлен Всемирным днём стрижей. К этой дате посол мира ООН, доктор философии Джейн Гудолл приурочила своё послание, посвященная этим птицам-вестникам весны.

Появлению этого чрезвычайно важного дня мы обязаны Мартине Ваутерс – известной как Леди Стрижей. Этот день – профессиональный праздник многих людей, посвятивших себя изучению стрижиных и привлечению внимания людей к их значимости. Более того, этот день – возможность выразить наше трепетное отношение и восхищение самими стрижами. Ведь какие же они невероятные маленькие птички! Едва оперившись и научившись летать, птенцы покидают свое гнездо и проводят следующие три года в воздухе, ни разу не касаясь земли, они едят, спят, ухаживают друг за другом и даже создают пары в воздухе. А с наступлением времени для гнездования они каждый раз безошибочно возвращаются в то место, где родились сами.

Но будущее стрижей под угрозой: многих мест их гнездования, часто запрятанных в укромных углах зданий, попросту больше нет. Часть была разрушена во время реконструкции зданий, часть – исчезла из-за их сноса. Мы должны приложить все усилия, чтобы обеспечить стрижей подходящими местами для строительства гнезд и постараться убедить застройщиков при строительстве зданий оборудовать специальные места для гнездования. Весенний прилет стрижей после их долгого путешествия – одно из моих самых ярких детских воспоминаний о жизни на ферме. Они стрелами проносились по небу, неутомимо щебетали, ловили насекомых – буквально возвещали приход весны, – а затем ныряли в укромные щели старого сарая, чтобы устроить гнезда и дать старт следующему поколению.

Стивен Мосс, известный натуралист и автор статей, недавно писал в «Гардиан», что настоящее наступление весны он чувствует лишь в тот момент, «когда обычным солнечным майским утром до ушей доносится знакомый звук – крики стрижей, этих темно-бурых созданий с серповидно изогнутыми крыльями, разрывающих городские горизонты в шумных эскадронах, как будто они намереваются прорваться через небосвод, чтобы достичь небес за его пределами».

Дамоклов меч над рысью: кошку - «краснокнижницу» хотят «отрегулировать»

«Краснокнижную» рысь уже который год лоббисты пробуют сделать охотничьим видом. Общественные организации АПБ и «Багна» обеспокоены тем, что отстрел рыси хотят легализовать.

По данным Минлесхоза, численность рыси на территории Беларуси на начало 2011 года составляла 807 особей, а на начало 2020 года 1090 особей. При этом экологически потенциальная численность рыси в Беларуси оценивается в 1500 особей, но даже при благоприятных условиях численность растёт очень медленно: половая зрелость обычно наступает к концу второго года жизни, а живет она в среднем всего 4-5 лет, хотя при благоприятных условиях может доживать до 16 лет. В выводке имеется от одного до четырех котят, которых самка-мать возвращает полный биологический год. В Беларуси от половины до 2/3 рысят не доживают даже до первого дня рождения. Процент взрослых самок, имеющих котят текущего биологического года, составляет 16%. 16 мая Министерство природных ресурсов и охраны окружающей среды и Министерство лесного хозяйства провели горячие линии. На вопросы граждан отвечали первые заместители Министров.

На горячую линию звонили и люди, обеспокоенные судьбой рыси, многие из них поделились итогом своих бесед. В большинстве случаев представители министерств заверяли людей в том, что рыси ничего не угрожает и она остается в Красной книге, но несколько ответов внушают серьезный повод для беспокойства. Так, было сказано, что в некоторых районах, «где рысь особенно вредит охотничьим хозяйствам», возможно «экспериментальное регулирование рыси в научных целях, чтобы выяснить, почему именно в этих районах так выросла её численность». Вы не ослышались: чтобы узнать причины роста численности рыси в отдельных регионах, там хотят разрешить её отстрел. Таким образом, лоббисты все равно хотят организовать охоту на охраняемый вид. Это очередной способ «обосновать» легитимность охоты на рысь. Поскольку это осторожный и скрытный зверь, выследить и убить его нелегко, особенно в районах, где численность вида невысока. Поэтому неудивительно, что лоббистов охоты на «краснокнижника» интересуют только районы с высокой плотностью рыси.

Что делать если нападают серые вороны?

Не волнуйтесь - ворона не может серьезно ранить человека, хотя может поцарапать кожу.

Оглянитесь вокруг: может быть, в траве рядом с дорогой или тропинкой есть птенец. Затем вы можете переместить его в 20 метрах от дороги, по которой ходят люди. Это следует делать осторожно, потому что вороны нападут, если вы возьмете птенца в руки. Накройте голову зонтом или капюшоном, крики могут отпугнуть ворон.

Если неясно, почему вороны нападают на людей в определенной области, вы можете повесить на входе-выходе этой области табличку: «Будьте осторожны - серые вороны. Лучше обойдите »

В таких случаях не надо привлекать специалистов, общественные организации, природоохранные комитеты: это нормальное природное явление, и оно не требует серьезного вмешательства. Не нужно мстить воронам.

Студент 3 курса Андрейченко Никита

Подборка информации:
Мельникова Кристина
Сорочик Анна
(3, 4 курс)
Редколлегия:
Сивко Татьяна
Андрейченко Никита
Михейкова Ирина
(3 курс)

Учредитель:
студенческий актив СНИЛ
«Поиск» кафедры зоологии,
физиологии и генетики при
поддержке деканата
биологического факультета

Наш адрес:
246019г.Гомель
ул. Советская, 108 (корпус №1,
ауд.2-14)
E-mail: ikurachenko@gsu.by